

Matthias D'haese

23 februari 2022 stelde de Vlaamse Regering de krachtlijnen vast van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in een conceptnota. Via openbaar onderzoek van 19 april t.e.m. 17 juni 2022 kregen alle belanghebbenden de kans om hun opmerkingen, bezwaren en verbetervoorstellen ten aanzien van het programma en het ontwerp MER in te dienen. In totaal reageerden meer dan 20.000 individuele burgers, organisaties, bedrijven en besturen die herleid werden tot 15.211 unieke inspraakreacties. Na verwerking konden 1.159 unieke vragen geformuleerd worden. De bezwaren werden onderverdeeld in verschillende subgroepen waarbij de bezwaren 'Flankerend beleid' met grootste in aantal opmerkelijk de bovenhand hebben genomen.

De centrale doelstelling van de PAS is bijdragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor Europees beschermde natuur door de impact van de stikstofdepositie op Speciale Beschermingszones (SBZ-H) structureel en planmatig terug te dringen. Alle in-

spraken werden door de Vlaamse overheid behandeld en geanalyseerd. Deze centrale doelstelling blijft ongewijzigd, ook na het verwerken van de bezwaarschriften. De PAS moet een toekomstgericht, werkbaar en rechtszeker kader bieden voor vergunningverlening, rekening houdend met ecologische, sociale en economische randvoorwaarden.

Onderstaand wordt punt per punt de reactie van de Vlaamse Regering op het openbaar onderzoek gedetailleerder toegelicht. De samengevatte argumenten worden letterlijk weergegeven zonder tussenkomst of interpretatie van ABS:

1. Piekbelasters

Er zal voortaan niet meer gewerkt worden met een gesloten lijst van piekbelasters maar wel met een decretaal verankerde lijst met **eenduidige, objectieve criteria om een bedrijf als piekbelaster te identificeren**. De berekeningen zullen zich baseren op de meest actuele gekende toestand van de emis-

siegegevens. Daarbij wordt een bedrijf pas aangeduid als piekbelaster wanneer de impactscore in twee van de drie laatste jaren hoger of gelijk aan is aan 50%. De berekeningen zullen gebeuren met verfijnde modellen en op basis van data die mee aan te leveren zijn door de bedrijven zelf, desgevallend in combinatie met een bedrijfsbezoek.

Stopzetten van emissies kan ook betekenen dat de volledige veeveeltak wordt vervangen waarbij de verderzetting of uitbouw van akkerbouwactiviteiten wel kan. Hierbij wordt ook voorzien in de noodzakelijke begeleiding.

Piekbelasters die in 2015 als piekbelaster werden geïdentificeerd en herbevestigd worden op grond van de actuele criteria stoppen hun stikstofuitstoot via BAFO (best and final offer) richting versnelde sluiting OF stopzetten veeveelt-activiteiten OF stopzetten en reconversie richting akkerbouw **tegen eind 2030**. Hiervoor wordt een vergoeding voorzien, waarbij deze vergoeding verhoogd wordt indien de stopzetting of omschakeling vroeger gebeurt (100% tegen eind 2030, de datum van de verplichte stopzetting):

- Top-up van 30% tegen eind 2024
- Top-up van 25% tegen eind 2025
- Top-up van 20% tegen eind 2026
- Top-up van 15% tegen eind 2027
- Top-up van 10% tegen eind 2028
- Top-up van 5% tegen eind 2029

(Nieuwe) piekbelasters die op grond van de actuele criteria worden geïdentificeerd (en die in 2015 niet als piekbelaster werden geïdentificeerd) behouden de mogelijkheid tot verderzetting van hun exploitatie, maar het bedrijf moet

de emissiereducties van G8 realiseren tegen 2030, **waarbij de impactscore wordt verminderd tot onder de 50%**. Ofwel wordt hun stikstofuitstoot uiterlijk 2030 (of bij aflopen van hun vergunning) stopgezet via BAFO (best and final offer) richting versnelde sluiting OF reconversie richting akkerbouw. Hiervoor wordt een vergoeding voorzien, waarbij deze vergoeding verhoogd wordt indien de stopzetting of omschakeling vroeger gebeurt (100% tegen eind 2030):

- Top-up van 30% tegen eind 2027
- Top-up van 20% tegen eind 2028
- Top-up van 10% tegen eind 2029

**NO FARMERS
NO FOOD
NO FUTURE**

2. Emissiereductie veehouderij

Op het aspect emissiereductie veehouderij werd in het openbaar onderzoek het meest frequent ingesproken (grote helft van de bezwaarschriften). De aangehaalde bezwaren zijn kort samengevat: te sterke emissiereductie, te strakke timing, onhaalbaar, onbetaalbaar, landbouw moet meer inspanningen doen dan andere sectoren.

Het WeComV is recentelijk samengesteld en de werking is opgestart. Via de AT/WeComV zullen technische en managementmaatregelen worden gescreend. Mits een positief advies kunnen deze maatregelen door de Minister worden bekrachtigd en bijgevolg toegepast om de reductiedoelstellingen te realiseren. Er wordt intensief samen gewerkt met Nederland en de Universiteit van Wageningen om kennis uit te wisselen. Voor technieken en innovaties die wetenschappelijk zijn onderbouwd en erkend in Nederland door de universiteit Wageningen, zal een 'fast lane' behandeling worden geïnstalleerd. Op expliciete vraag van het WeComV kan een nieuwe techniek onder praktijkomstandigheden en onder wetenschappelijke begeleiding getest worden via een proefvergunning.

- Het ambitieniveau van het G8-scenario wordt aangehouden. **De reducties die gerealiseerd moeten worden in 2030 t.o.v. 2015, worden telkens berekend op basis van dezelfde emissiefactoren in beide referentie jaren.**

- Voor de duidelijkheid wordt bevestigd dat de generieke reductiemaatregelen van het G8-scenario niet gelden voor andere diercategorieën dan runderen, pluimvee en varkens, zoals **geiten, schapen en konijnen**. Voor deze categorieën wordt **een PAS-lijst opgesteld**, die dan als standaardpraktijk bij managementkeuzes en bouw dient te worden toegepast. Evaluatie volgt in 2026 of er voldoende technieken ontwikkeld werden die door WeComV erkend werden.

In de definitieve PAS wordt de wijze waarop emissiereducties gaan doorgevoerd worden verduidelijkt en technisch-inhoudelijk beter uitgewerkt. In het bijzonder:

- Bedrijven die **na 2015 een uitbreiding** realiseerden of een **nieuwe exploitatie** opstartten, moeten ook bijdragen aan de generieke reductiepercentages van G8. Dit betekent voor varkens- en pluimveehouderijen en rundveehouderijen dat nieuw ge-

bouwde stallen, of verbouwde *stallen die voldoen aan de criteria AEA-stal en PAS-technieken* **geen bijkomende inspanningen moeten leveren. Emissiereductiemaatregelen die een individueel rundveebedrijf al neemt op grond van de 'PAS-lijst' worden eveneens in mindering gebracht** bij het realiseren van deze emissiereducties. Dit betekent dat enkel nog 60% stikstofreductie te realiseren is voor pluimvee en varkens in niet-AEA-stallen en (verdere) reductie voor de runderstallen waar de individuele doelstelling als onderdeel van de generieke reductiedoelstelling nog niet (volledig) is gerealiseerd.

- De **mogelijkheden om emissiereducties in te wisselen tussen bedrijfsonderdelen** ('intern salderen') op eenzelfde ruimtelijke locatie en gevat door één omgevingsvergunning worden verduidelijkt.

- Er wordt een methodiek uitgewerkt om te komen tot een **'PAS-referentie 2030' op bedrijfsniveau** i.p.v. op stalniveau. Concreet betekent dit dat varkens en pluimvee op niet-AEA-stallen, gerealiseerd kunnen worden op bedrijfsniveau. Voor bedrijven in de **rundveesector** (melkvee, vleesvee en vleeskalveren) **moet tegen 2025 op bedrijfsniveau** minstens een maatregel uit de PAS-lijst worden genomen met een **minimaal rendement van 5% ten aanzien van de mestbankaangifte situatie 2015, waarna er een evaluatie voor de sector gehouden wordt in 2026** (cf. infra). Voor nieuwe rundveebedrijven worden inspanningen verwacht conform de hierboven (eerste streepje)

beschreven principes.

- Aanvragen die in overeenstemming zijn met de 'PAS-referentie 2030'-toestand voor een bestaande bedrijfssituatie, zullen **gunstig passend beoordeeld** worden betreffende hun stikstofuitstoot en stikstofdeposities. Andere vragen worden in de passende beoordeling verder onderzocht.

- **Rundveehouders kunnen een tijdelijke vergunning verkrijgen tot 2026** (evaluatiemoment) *indien geen extra reducties worden gerealiseerd. Rundveebedrijven waarvan de vergunning afloopt voor 2026, kunnen een verlenging van hun vergunning tot 2030* bekomen, *mits een minimale emissiereductie van 5% uiterlijk in 2025* (waarbij wel wordt gegarandeerd dat de G8-reductiemaatregelen op sectorniveau (i.c. 15/20%) uiterlijk eind 2030 gerealiseerd zijn). **Een rundveebedrijf kan voor langere termijn worden hervergund** indien *de reductiemaatregelen van het generieke scenario G8* (en/of van de bijkomende reductiemaatregelen) worden geïmplementeerd.

- In de conceptnota PAS van 23 februari 2022 is het volgende bepaald: "Begin 2026 dient de sector halfweg te zijn, indien niet dan wordt door de bedrijven binnen de desbetreffende deelsector de restinspanning geleverd door een reductie van het dierenaantal op deelsectorniveau door actieve NER op te kopen in een gesloten NER markt (flankerend beleid zie onderdeel NER)." Hierbij zal in de eerste plaats worden ingezet op een vrijwillige opkoopregeling voor deze actieve NER en dit tot eind 2027. Bedrijven die reeds inspanningen hebben gedaan ten belope van minstens 15/20% worden hierop vrijgesteld.

- **'Woonrecht'** wordt voorzien waarbij geen functiewijziging moet aangevraagd worden **voor landbouwers die hun bedrijfsactiviteiten stopzetten**. Dit woonrecht geldt *eveneens voor de afstammelingen of aangenomen kinderen*, maar vervalt bij een vervreemding aan derden. Deze regeling doet geen afbreuk aan de bestaande regelgeving rond zonnevrije functiewijzigingen.

Inzake extern salderen wordt nog dit jaar, los van de definitieve PAS, een milieueffectenrapport opgestart met concrete varianten van salderingssystemen. In functie van het resultaat van deze MER, de inspraak en de haalbaarheid van de systemen beslist de Vlaamse regering desgevallend het systeem te introduceren.

3. NULBEMESTING EN NUTRIËN- TENEMISSIERECHTEN

Vanuit de landbouwsector werd ingesproken dat de nulbestedingsregeling en het afromen van nutriëntenemissierechten (NER) contractbreuk vormen en een leefbare bedrijfsvoering onmogelijk maken, en dat de voorziene (compenserende) vergoedingen te laag zijn.

- **Juridisch-technisch stellen er zich geen bezwaren om de maatregelen m.b.t. NER in te voeren. Bovendien zijn het billijke, effectieve en resultaatgerichte maatregelen om de emissie en depositie structureel te kunnen beheersen en terugdringen.** De voorziene vergoedingen zijn deugdelijk. De vergoeding van 1 euro is gebaseerd op de boete die men moet betalen per overschreden NER.
- In afwijking op de conceptnota PAS van 23 februari 2022 worden **voor legkippen** de slapende NER gedefinieerd als de NER die op 1/1/2023 de afgelopen 3 jaar conform de bestaande definitie van het mestdecreet niet geactiveerd zijn (= **maximum aantal van de 3 laatste jaren**).

Indien in 2026 de verplichte en vrijwillige opkoopregelingen van NER succesvol gebleken is en er zich een krapte stelt voor jonge landbouwers of starters inzake toegang tot NER, zal de Vlaamse Regering in 2026 een NER-reservebank oprichten, waarin de helft van de 25% NER die afgeroomd worden bij overdrachten die geschieden vanaf de beslissing tot oprichting van de NER-reservebank, terecht zullen komen en via een gericht doelgroepenbeleid NER toewijzen aan jonge landbouwers en/of jonge starters.

- De **compensatievergoeding** voor de maatregel **nulbesteding wordt bijgesteld** tot 15.000 euro per ha voor wie stopt op 1/01/2024, geleidelijk afbouwend tot 12.500 euro per ha voor wie stopt vanaf 1/01/2028. Bedrijven die meer dan 20% van hun gebruiksareaal onder nulbesteding zien gaan en waar de leefbaarheid van het bedrijf in gedrang komt kunnen gebruik maken van een zwaarder flankerend beleid zoals beschreven in de conceptnota PAS van 23 februari 2022. Ook hier wordt een top up vergoeding voorzien voor wie sneller stopt (100% bij stopzetting in 2027, top up van +20% bij stopzetting in 2025 en +10% bij stopzetting in 2026).

Om de ontworpen regelingen correct in te voeren, zijn volgende technisch-inhoudelijke verduidelijkingen en aanpas-

singen nodig:

- De nulbesteding in VEN vormt geen onderdeel van de definitieve PAS, maar vormt een onderdeel van het mestbeleid zoals overeengekomen door de Vlaamse Regering
- Er is nood aan een sluitende, vaste definitie van het begrip huiskavel. De definitie wordt overeenkomstig de definitie uit het Mestdecreet:

Huiskavel: kadastraal perceel of kadastrale percelen in zoverre tot het bedrijf behorend die ofwel behoren bij de vergunde woning ofwel behoren bij de stal of stallen van het bedrijf en met de vergunde woning, stal of stallen een ononderbroken ruimtelijk geheel vormen. De begrenzing van de huiskavel vindt plaats op basis van een duidelijk herkenbaar specifiek gebruik of op basis van een in het landschap duidelijk herkenbaar element;

Deze stemt overeen met de oppervlakte van 473 ha huiskavel die wordt vrijgesteld van deze maatregel in de conceptnota van 23 februari 2022.

4. BEOORDELINGSKADERS VER- GUNNINGVERLENING

De inspraken geven aanleiding tot volgende antwoorden en aanpassingen.

- Er worden **geen fundamentele aanpassingen aan de principes** en uitgangspunten van de kaders voorzien. Het NO_x kader wordt omwille van rechtszekerheid aangepast op de opmerkingen in de ontwerp passende beoordeling. *Het onderscheid tussen NO_x en NH_3 is te verantwoorden binnen een programmatische aanpak en deugt juridisch. Het gelijkheidsbeginsel vereist overigens dat wie zich in een*

verschillende situatie bevindt ook op verschillende wijze wordt behandeld.

- Er wordt bijkomend benadrukt dat de **extra inspanningen bovenop deze van het G8-scenario** (bv. stoppende bedrijven of bedrijven die inteekenen op bijkomend flankerend beleid (varkensregeling of uitkoopregeling oranje bedrijven)) ook **worden meegenomen voor het bepalen van de variabele vergunningsdrempel**.
  - Er wordt bevestigd dat **bestaande inrichtingen een tijdelijke vergunning kunnen krijgen tot 2030** (waarbij wel wordt gegarandeerd dat de G8-reductiemaatregelen uiterlijk vanaf 1 januari 2031 worden gerealiseerd). **Een bedrijf kan voor onbepaalde duur worden hervergund indien de reductiemaatregelen van het generieke scenario G8 worden geïmplementeerd.**
  - Na de goedkeuring van de definitieve PAS door de Vlaamse Regering wordt een voorstel van decreet ingediend waarbij de geldigheidsduur van **vergunningen die aflopen in 2023 decretaal wordt verlengd tot eind 2023. Een gelijke verlenging wordt eveneens toegepast voor vergunningen die aflopen in 2022** en waarvoor tijdig een hernieuwing werd aangevraagd. Met een tweede decreet wordt **deze termijn nog eens verlengd tot 31 december 2024**. Deze regeling geldt enkel voor de inrichtingen welke omwille van de stikstofproblematiek inzake SBZ-H geen nieuwe vergunning zouden kunnen krijgen.
- De verplichting om een vergunningsaanvraag in te dienen binnen een bepaalde termijn voor de einddatum van de vergunning wordt eveneens verkort met het oog op het tijdig kunnen indienen van een nieuwe vergunningsaanvraag, waarbij rekening kan worden gehouden met de vereisten van de PAS.
- een bijkomende PAS-maatregel wordt ontwikkeld op maat van grondgebonden, circulaire veehouderijen met een maximaal gesloten stikstofhuishouding. Deze PAS-maatregel bouwt verder op reeds bestaande managementmaatregelen in de veehouderij, en breidt die uit met criteria inzake eigen ruwvoederproductie, het gebruik van lokale reststromen, een maximale veebezetting per hectare beschikbare grond en het niet-gebruik van kunstmest.
  - **Het significantiekader voor NH_3 wordt als volgt aangepast: de minimums drempel blijft behouden maar wordt jaarlijks geëvalueerd.**

De variabele drempel wordt eveneens jaarlijks geëvalueerd en zodra die 0,8% bedraagt, wordt hij afgeschaft.

5. FLANKEREND BELEID

Voor het flankerend beleid worden aanpassingen gevraagd aan de voorziene vergoedingen en instapdrempels:

- Er is vraag naar hogere vergoedingen bij de stopzettingen (inclusief sloopvergoeding) en bij het afkomen van de slapende NER.
- Bij nulbemesting worden gedifferentieerde vergoedingen in functie van teelten gevraagd (o.a. onderscheid tussen fruitteelt, akkerbouw en grasland).
- Zowel voor de varkenscall (instapdrempel = impactscore 0,5%) als voor de regeling voor vrijwillige bedrijfsbeëindiging (instapdrempel = impactscore 20%) is er vraag naar lagere instapdrempels.
- **De PAS maatregelen en het flankerend beleid zijn binnen het beschikbare budget toegespitst op het verminderen van de emissies** die een grote bijdrage hebben aan de depositie in de SBZ-H gebieden en dus de landbouwbedrijven met de hoogste impactscores (>20%). *We breiden dit aanbod uit naar alle bedrijven met een impactscore van meer dan 5% via een gesloten call systeem, waarbij we de bedrijven rangschikken in functie van hun impactscore en de bedrijven met de hoogste impact het eerst worden geselecteerd.*
- **De drempelwaarde van 0,5% voor de uitkoopregeling varkens** is gekozen in functie van de realisatie van een reductie van het aantal varkens met 30% tegen 2030. In geval er nog budgettaire ruimte is binnen het budget flankerend beleid voor de landbouwsector, kan overwogen worden om in een tweede fase ook bedrijven met lagere impactscore toe te laten.
- De toegang tot grond voor jonge landbouwers wordt versterkt via de grondenbankwerking waarbij voorrang wordt gegeven aan het uitruilen van jonge landbouwbedrijven in ontwikkeling.

Om deze transitie mee vorm te geven kunnen onderstaande instrumenten ingezet worden:

- Verhogen van de VLIF-steun voor verbreding (30% wordt 40% +10% voor jonge landbouwers).
- Verbreding, biologische landbouw, korte keten landbouw, agro-ecologie

worden ingedeeld in de *hoogste subsidiepercentages* van VLIF.

- Er wordt voorzien in een *nieuwe VLIF-maatregel*: "opstart omschakeling naar duurzame bedrijfsstrategie", die te combineren is met investeringssteun, opstart- of overnamesteun, waarbij telkens ook wordt voorzien in een verhoogde steun voor jonge landbouwers.

- *Samenwerkingsmaatregel VLIF*: steun voor samenwerking met andere ketenspelers en inzetten op nieuwe verdienmodellen waaronder korte keten
- Stimulansen voor zelfrealisatie natuur op grond van de volgende principes:
  - Level playing field. Particuliere eigenaars en terreinbeherende verenigingen worden gelijk behandeld. Dat betekent bv. dat bepaalde voorkeuren specifiek voor de verenigingen vervallen. De eigenaar heeft het laatste woord, niet de beheerder.
  - Level playing field vanuit de overheid. We zorgen ervoor dat wanneer overheden gronden in beheer geven dat dit dan niet voorbehouden is aan andere overheden of terreinbeherende verenigingen, maar dat dit via een normale openbare aanbesteding gebeurt.
  - We denken na over specifieke verdienmodellen die mee kunnen helpen zorgen voor een reconversie naar een meer natuurgerichte landbouw en bieden daar specifieke mogelijkheden via goed te keuren richtplannen.
  - Geïnspireerd op het onteigenings-

decreet voeren we de zelfrealisatie als principe in.

- Voor zelfrealisatie (maar vanuit een level playing field ook voor andere actoren) wordt verder gekeken op welke manier bijkomend ecosysteemdiensten kunnen financieren, o.a. via gebruikersschade of kapitaal schadeverlies, maar evengoed via extra ondersteuning voor het uitvoeren of instandhouden van bepaalde ecosysteemdiensten. Uiteraard wordt rekening gehouden met eerdere subsidies of financiering (bv. aankoopsubsidies). Heel wat van die maatregelen kunnen minstens gedeeltelijk ook vanuit GLB zoals dat nu voorligt, worden gefinancierd onder voorwaarde dat we ze stimulerend inschrijven en bv. niet verplichtend gaan maken.

6. WAT NA 2030?

In de inspraakreacties is er vraag naar duidelijkheid over de maatregelen die noodzakelijk zijn voor het bereiken van de doelstelling 2045.

De nood aan bijkomende emissiereducties na 2030, is het voorwerp van een nieuw PAS-programma. In tegenstelling tot de generieke aanpak in voorliggende PAS, lijkt het aangewezen om in *de post-2030 aanpak maximaal in te zetten op een gebiedsgerichte en -specifieke aanpak in functie van de resterende taakstelling.* Om, waar nodig, bijkomende reducties van landbouwemissies te realiseren zal daarbij zo veel als mogelijk ingezet worden op innovatieve technieken, een hervorming van het NER-instrumentarium (cf. advies expertenpanel) en op een afstemming met het mestbeleid. **Wie investeerde in moderne staltechnieken zal principieel en maximaal worden gevrijwaard van verdere (technische) verplichtingen bovenop hun vergunningen.**

7. NATUURDOELEN

I.v.m. het realiseren van de natuurdoelen wordt in de inspraakreacties aangehaald dat nog onvoldoende natuur onder passend beheer is gebracht en dat nog steeds wordt gewerkt met een zoekzonemodel, terwijl dit was bedoeld als een tijdelijk instrument.

Er wordt verder werk gemaakt van het plaatsen van de resterende openstaande natuurdoelen, opdat de zoekzones ook volledig kunnen verdwijnen. Hierbij wordt prioritair en uiterlijk tegen 2026 gekeken naar de SBZ-H's waar de piekbelasters impact op hebben en vervolgens naar de SBZ-H's waar de meeste rundveebedrijven gelegen zijn.

8. TURNHOUTS VENNENGEBIED

In het Turnhouts Vennengebied wordt er extra inspanning gevraagd bovenop de Vlaanderen brede generieke inspanning. In de inspraken wordt gevraagd om rekening te kunnen houden met eventuele vrijwillige stoppers en zo de extra inspanningen voor de blijvers te beperken.

- Er wordt gewerkt naar een omvattend ontwikkelplan met het oog op de doelstelling 2030 en met een doorkijk naar 2045.
- Om de bijkomende daling van de ammoniakemissie te realiseren stelt de intendant voor om alle veehouders uit het Turnhouts Vennengebied, ongeacht hun impactscore, **tijdelijk toegang te verlenen tot een flankerend beleid voor vrijwillige bedrijfsbeëindiging of reconversie**. Uit zijn analyse is namelijk gebleken dat bedrijven met een hoge ammoniakuitstoot soms een lage impactscore hebben en omgekeerd. **Samen met de inspanning aan de Nederlandse kant zal een vrijwillige uitstapregeling waarschijnlijk voldoende zijn** om de doelfstand met het scenario G8 voor het Turnhouts Vennengebied weg te werken. Met de screeningtool van het VITO kan de impact van nabij opgevolgd worden.
- Het is aangewezen om aan de VLM op te dragen om een grondreserve aan te leggen, specifiek voor het Turnhouts Vennengebied. Daarbij kan het principe gehanteerd worden dat **de VLM een**

GENERIEKE PRINCIPES G8-SCENARIO

(versie openbaar onderzoek met correcties na bezwaarschriften)

1. Tijdige en volledige uitvoering maatregelen Luchtbeleidsplan 2030
2. **Stopzetting piekbelasters tegen 2025 => 2030 voor de herbevestigde bedrijven**
3. **Vrijwillige stopzetting: bedrijven met impactscore > 20% => groter dan 5%**
4. **Varkens en pluimvee: 60% reductie emissie in niet-AEA stal tegen 2030 op bedrijfsniveau**
5. **Varkens: veestapel verminderen met 30% tegen 2030**
6. **Rundvee: vlees- en melkvee emissies -15%, mestkalveren -20% op sectorniveau tegen 2030 met minimale inspanning van -5% met PAS-lijst tegen 2025**
7. **Aangepaste reducties voor kleine familiale bedrijven en biolandbouw**
8. **Nulbemesting in alle groene bestemmingen in SBZ-H vanaf 1/1/2028.**
9. **Mestverwerkers: emissiereductie -30% tegen 2030**
10. **Nutriëntenemissierechten: omvorming naar gesloten markt**
11. **Wegverkeer: bijkomende reductie NO_x-emissie met 2,2 kton tegen 2030**

recht van voorkoop heeft voor gronden binnen de volledige SBZ in het Turnhouts Vennengebied. Voor de andere gronden in het maatwerkgebied kan gebruik gemaakt worden van het bestaand instrumentarium waaronder het recht van voorkeur, bebossing en Blue-Deal. **Landbouwers worden niet verplicht om hun gronden noch de bedrijfswoning te**

koop aan te bieden bij een stopzetting (natuurlijk of via opkoopregeling).

- Intensieve begeleiding naar stikstofarme teelten en teeltplannen: De intendant stelt dat een grote oppervlakte van percelen die momenteel in landbouwgebruik zijn, te maken krijgen met regimes van aangepaste bemesting. **Het is belangrijk om na te gaan in welke mate het mogelijk is om, ondanks die beperking, deze gronden toch in landbouwgebruik te houden.** Om dit mogelijk te maken zal een omschakeling nodig zijn van de bestaande akkerbouwmodellen naar modellen die meer op agro-ecologische principes gestoeld zijn. De intendant stelt voor om DL&V, ILVO en INBO opdracht te geven om een intensief begeleidingsproject uit te werken om deze transitie te omkaderen en te faciliteren. Het resultaat hiervan moet toelaten om landbouw en natuur samen te brengen in een gemeenschappelijk verhaal, eerder dan als antagonisten.

- De intendant wordt geconsulteerd in het kader van andere beleidsprocessen binnen het Turnhouts Vennengebied, waardoor deze in de mate van het mogelijke op elkaar kunnen worden afgestemd.

Visie ABS na enkele nachten onrustig slapen en politieke standpunten die verduidelijkt worden in de dagen na het sluiten van het akkoord:

“Vrijdag 3 maart 2023 weerklonk in Brussel met 3.000 tractoren en 5.000 landbouwers de stem vanop het terrein luid en duidelijk om toekomstperspectief en (juridische) rechtszekerheid te bieden. Het afsluiten van het akkoord kon niet langer op zich laten wachten, alle elementen lagen op tafel om finale knopen door te hakken en duidelijkheid te scheppen in wat de toekomst wel of niet meer kan vergund worden. Eén week later kwam witte rook uit de schouw van het huis van de Vlaamse minister-president, en werd snel duidelijk dat het een typisch Vlaams akkoord blijkt te zijn. Om ieders hachje te redden werd beslist ‘om nu nog niet te beslissen’ en blijft de boer verder in onzekerheid zitten. Het traject van dit PAS-akkoord reikt op zich maar tot 2030, maar draagt nu binnen enkele maanden bij het ‘MER extern salderen’ en in 2025 bij de ‘herevaluatie’ opnieuw 2 onzekere beslissingsmomenten naar voor. Ongetwijfeld volgen er tussendoor nog rechterlijke uitspraken die het politieke pad zullen doorkruisen en voor bijkomende onzekerheid zullen zorgen. Het wankel pad van KDW is nog lang niet ten einde. Emissies moeten en zullen dalen maar rechtsonzekerheid blijft de realiteit voor wie ermee aan de slag moet op het terrein.”

syndicaal

Persbericht ABS, 10 maart 2023

Stikstofakkoord: geen vreugdedans, wel iets meer duidelijkheid

Er is een stikstofakkoord tussen de regeringspartijen. Laat ons duidelijk zijn, de gevolgen van dit besluit zullen finaal groot zijn en het laatste woord is nog niet gezegd. Er volgt immers nog een openbaar onderzoek naar de impact van het (bijna) gelijkschakelen van de beoordelingsdrempel voor landbouw en industrie en voor het mogelijk extern salderen van emissierechten. Voor menig gepassioneerd veehouder blijft dit dossier een zwaard van Damocles en is dit ondanks alles een zwarte dag.

De blokkering van de complete Vlaamse landbouw moest stoppen. Daarvoor hebben we een herzien stikstofakkoord nodig. Onze bezorgdheden over rechtsonzekerheid blijven echter onveranderd groot zolang er geen juridisch robuust decretaal kader is.

Een lichtpunt is dat de drempel van 0,028 sneller opgetrokken zal worden naar 0,8 mits passende beoordeling. Dat is dicht bij de 1 die industrie toegewezen krijgt. Het is goed dat er mogelijk (beperkte) ontwikkelingsruimte

komt door extern salderen. We weten nog niet hoe dit concreet gemaakt zal worden, maar voor het ABS moet dit op een landbouwsociale manier kunnen. Het kan niet de bedoeling zijn dat enkel de kapitaalcrachtige alle mogelijkheden naar zich toe trekt. Het is goed dat dit onderzocht wordt.

Een groot aantal bedrijven zullen de boodschap krijgen dat ze moeten stoppen. Elk bedrijf staat voor een boerenfamilie, voor mensen. Voor hen en hun omgeving zal passende begeleiding moeten voorzien worden. Er is dan wel financiële compensatie voorzien, maar er zal meer nodig zijn.